

PROTOKÓŁ

z lustracji Zakładu Karnego w Barczewie przeprowadzonej w dniach 06 - 07 lutego 2023 r.

Lustrację przeprowadzono na podstawie § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26.08.2003 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencjarnego (Dz.U. Nr. 152. poz. 1496 z 2003 r. z późn. zm.) oraz Zarządzenia Nr A.021.20.2023 z dnia 02.02.2023 r. w sprawie przeprowadzenia lustracji w Zakładzie Karnym w Barczewie w zakresie przestrzegania przed administracją, funkcjonariuszy i pracowników lustrowanej jednostki zakazu stosowania tortur i niehumanitarnego oraz poniżającego traktowania osób osadzonych.

Przeprowadzenie lustracji zlecono sędziemu penitencjarnemu [REDAKTOWANE] z Wydziału Penitencjarnego i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych.

Poprzednia lustracja tej jednostki miała miejsce dnia 14.05.2021 r. i była przeprowadzona również przez tego samego sędziego.

Po poprzedniej lustracji dobrze oceniono badaną jednostkę i nie wydano zaleceń pokontrolnych.

W Zakładzie Karnym w Barczewie może przebywać łącznie 703 skazanych, w tym 649 w jednostce macierzystej oraz 54 w OZ Kikity, który nie był przedmiotem lustracji. W kontrolowanej jednostce przebywają mężczyźni skierowani do zakładów typu zamkniętego, w którym przebywają skazani odbywający karę po raz pierwszy oraz recydywiści penitencjarni którzy są skierowani do jednostek typu półotwartego w związku z realizacją umowy o zatrudnieniu oraz w związku z czynnościami procesowymi. W ramach jednostki jest areszt śledczy oraz oddział dla osób niebezpiecznych, a więc stwarzających poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu lub poważne zagrożenie dla społeczeństwa

(23 miejsca). Ponadto funkcjonuje tam oddział terapeutyczny dla recydywistów penitencjarnych gdzie są kierowani skazani uzależnieni od alkoholu (62 miejsca). Jednostka dysponuje dwoma celami dla skazanych poruszających się na wózku inwalidzkim. W ZK mogą też przebywać osoby chore na cukrzycę insulino zależną.

Skazani przebywają w 13 oddziałach.

W dniu 06.02.2023 r. w kontrolowanej jednostce przebywało 615 skazanych, co stanowiło 87,48 % zaludnienia. Było to 95 osób o kategorii P-1, 63 P-2, 242 R-1, 103 R-2 oraz 66 TA.

Obecnie, po oddaniu jesienią 2022 r. do użycia nowego budynku przebywają oni w celach 2, 4 i 5 osobowych. Nie ma już czynnych oddziałów z celami kilkunastoosobowymi, jak to miało miejsce jeszcze do 23 listopada ubiegłego roku. Okoliczność ta na pewno w istotny sposób wpłynęła na poprawę warunków w jakich odbywają karę skazani.

Przebieg lustracji

Czynności w kontrolowanej jednostce przeprowadzono w dniu 06.02.2023 r.

Podczas lustracji kontrolujący udał się na każdy oddział i wchodził do dwóch lub trzech, dowolnie wybranych przez siebie cel. Następnie informował skazanych o celu lustracji i powiedział, że jeżeli mają jakieś uwagi lub informacje, to może z nimi porozmawiać w celi, w obecności innych skazanych, lub na osobności, w pokoju przesłuchań.

W oddziale IV terapeutycznym zwizytował cele o numerach 14, 23 i 28,
w oddziale VI (Ambulatorium) był w 3 celach w których przebywało 9 skazanych,
w oddziale VII skontrolował cele o numerach 62 i 73,
w oddziale VIII o numerach 90 i 101,
w oddziale XI w celach o numerach 131 i 150,
w oddziale XVII o numerach 71 i 76 (reszta skazanych przebywała na spacerze),
w oddziale XVIII o numerach 99 (młodociani) i 112,
w oddziale XIX, w którym w niektórych celach przebywają osoby tymczasowo aresztowane, były to cele o numerach 120 i 146,
w oddziale XX – numery 202 i 218,
w oddziale XXI – o numerach 228 i 246,
w oddziale XXII - 304 i 320,
w oddziale XXIII o numerach 330 i 346,

w oddziale XIV (dla tzw. sprawców niebezpiecznych) były to cele jednoosobowe o numerach 9 i 19.

Jak wynika z informacji przekazanych przez ZK w 2022 r. zarejestrowano 79 skarg osadzonych na niewłaściwe traktowanie: 19 spośród nich było procedowanych przez Dyrektora ZK, w 18 przypadkach uznał je za nieuzasadnione, zaś w jednej udzielono stosownych wyjaśnień SO w Olsztynie. W przypadku pozostałych 60 skarg były one rozpoznawane przez Dyrektora OISW w Olsztynie, który 59 z nich uznał za nieuzasadnione, zaś w jednym przypadku udzielił informacji RPO. Nadawcami tych skarg było łącznie 27 skazanych.

Ponadto kontrolujący dysponował skargami 14 osób które przebywały lub przebywają w ZK Barczewo, a pochodziły one z okresu od czerwca 2021 r. do stycznia 2023 r. Niektóre z tych osób składały po kilka skarg, a dotyczyły one również niewłaściwego zachowania osób zatrudnionych w ZK Barczewo. Większość tych osób albo została już przetransportowana do odbywania kary w innych jednostkach, albo też zakończyła już odbywać karę. Ze skazanymi którzy uprzednio składali skargi i obecnie dalej przebywają w tej jednostce oraz z tymi którzy przebywali w kontrolowanych celach i wyrazili taką wolę rozmowy przeprowadzono w pokojach przesłuchań.

Skazany przebywający w celi w Ambulatorium z Izbą Chorych powiedział, że posiadają opiekę medyczną w dni powszednie tylko do godziny 16.00, zaś w weekendy na oddziale nie ma fachowej opieki medycznej, i w przypadku problemów zdrowotnych występujących w godzinach późniejszych nie ma kto im udzielić pomocy medycznej.

Jak wynika z informacji uzyskanej w badanej jednostce personel pielęgniarski, ratownicy medyczni oraz technicy medyczni pełnią służbę w dni robocze w godzinach od 7.00 do 19.00. Od dnia 01.01.2023 r. w weekendy oraz dni świąteczne pozostają wolne od pracy.

Z kolei skargę jednego skazanego, przebywającego na innym oddziale, a dotyczącą, jego zdaniem, złego leczenia przekazano według właściwości OISW w Olsztynie.

Przechodząc do wypowiedzi skazanych to pierwszy z nich podał, że latem, kiedy był na swoim oddziale, to pewnego dnia po godzinie 18.00 wraz z innymi osadzonymi usłyszał odgłosy bicia dobiegające ze świetlicy oddziału XVIII. Słyszał też krzyki 3 osób, jedna

krzyczała żeby tego nie robili bo go zabiją, zaś osoby bijące krzyczały, żeby nie pisał więcej skarg i że mu to z głowy wybija. On z innymi osadzonymi wtedy wołał, żeby przestali bić.

Podał, że nie zawsze otrzymuje potwierdzenie, iż nadał korespondencję do różnych instytucji i urzędów. Uważa, że korespondencja ta jest sprawdzana. Jego zdaniem wiele pism i skarg skierowanych do różnych instytucji „idzie do kosza”. Częstym procederem przed widzeniami ma być rozbieranie skazanych aby sprawdzić czy w czasie spotkania nie chcą przekazać osobom ich odwiedzającym jakiś skarg. Słyszał że jednego skazanego pobito w pomieszczeniu ambulatorium za to, że idąc na widzenie w majtkach miał ukrytą korespondencję do urzędów.

Drugi skazany powiedział, że w 2017 lub 2018 r., kiedy odwieziono go do ZK w Barczewie z badań lekarskich to na korytarzu został kilka razy uderzony przez dowódcę zmiany w tył głowy. Był też kopnięty przez niego pod łydka. Miało na to patrzeć kilku innych funkcjonariuszy SW, lecz oni nic nie zrobili. Dodał, że mówił o tym wychowawcy, lecz ten nie uwierzył jego słowom. Dwa lata później miał o tym mówić policjantom podczas przesłuchania oraz w sądzie w czasie rozprawy, lecz również wtedy mu nie uwierzono. Dlatego czuje się bezsilny.

Słyszał, że w 2020 roku na innym oddziale funkcjonariusze SW mieli kogoś dusić przez 40 minut, co było słyhać na całym placu, lecz inni więźniowie mieli się z tego śmiać. To samo spotkało innego skazanego którego mieli dusić nawet kilka razy, położyli go przy tym na ziemi, nakryli mu twarz ręcznikiem i polewali wodą. Miało to mieć miejsce kilka lat temu albowiem mężczyzna ten skończył odbywać karę w 2019 lub 2020 roku.

Następny skazany podał, że widział jak inspektor ochrony 3 - 4 razy uderzył starszego mężczyznę. Miał on być bity m.in. za to, że podniósł głos na wychowawczynię.

Również jego zdaniem korespondencja zaadresowana do różnych instytucji jest otwierana i jeżeli zawiera informacje o ZK w Barczewie, to jest niszczone. On sam miał trzykrotnie wysyłać listy do Sądu Penitencjarnego ale żaden list nie opuścił ZK. Mówił o tym przedstawicielowi RPO podczas kontroli.

Wie, że innego skazanego, który roznosił paczki do X 2022 r., też miał uderzyć ten sam inspektor ochrony na oczach innych osadzonych za to, że rzekomo za głośno odłożył słuchawkę. Nie był tego świadkiem, lecz słyszał o tym od niego i innych osadzonych.

Inny funkcjonariusz SW wymuszał na nim oświadczenie o nieprawdziwej treści. A kiedy skazany miał oponować to postraszył go, że zadzwoni po inspektora ochrony.

Skazany podał, że boi się o swoje życie i zdrowie w tej jednostce penitencjarnej albowiem jest świadkiem w sprawie karnej zainicjowanej przez innego osadzonego przeciwko SW, gdyż z tego powodu może być szykanowany. Dlatego uważa że powinien być przetransportowany do innego ZK.

Kolejny mężczyzna oświadczył, że olsztyńska prokuratura prowadziła kilka postępowań przygotowawczych co było następstwem pisanych przez niego zawiadomień. Miały one dotyczyć pobicia go przez funkcjonariuszy SW lecz zostały one prawomocnie umorzone. Pod koniec 2022 r. znowu miał zostać pobity przez inspektora ochrony który kopnął go w głowę, a dwaj inni strażnicy chwycili go za nogi oraz ręce i rzucili na górne łóżko. Wyzywali go przy tym słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe i straszliwi, że nie będzie miał życia za to, że pisze skargi. Kiedy przebywał na innym oddziale to też znęcano się nad nim psychicznie i fizycznie oraz odmawiano wysyłania korespondencji. Ponadto jest szykanowany z powodów religijnych. Miało to mieć miejsce jesienią 2022 r. Podczas pobytu w innej jednostce wysłał zawiadomienie o tych pobiciach do SO w Olsztynie, a ten przekazał je do właściwej prokuratury, która prowadziła stosowne postępowanie karne. Obecnie zostało ono umorzone, lecz wniósł on zażalenie na decyzje prokuratury do SR w Olsztynie.

Po powrocie do ZK w Barczewie znowu osadzono go w celi z osobą konfliktową której miano mówić żeby go pobił jak znowu będzie pisał skargi.

Reasumując stwierdził, że w latach od 2019 do 2022 r., był wielokrotnie pobity dlatego obawia się o swoje życie i chciałby zostać przetransportowany do innej jednostki penitencjarnej.

Kolejny osadzony podał, że kilka tygodni temu, w sobotę na oddziale XI, w pomieszczeniu świetlicy o numerze 147 miano pobić jakiegoś skazanego. Słyszał tylko krzyki „ratunku, nie bijcie mnie”. Więcej w tej sprawie nic nie wie. Ponadto na przełomie marca i kwietnia ub. roku widział jak kolejnego mężczyznę funkcjonariusze SW zaprowadzili do tej samej świetlicy. Kiedy stamtąd wracał to miał posiniaczoną twarz, a przecież jak był tam prowadzony to nie miał żadnych widocznych obrażeń. Inny skazany przebywający na tym samym oddziale też miał zostać pobity, lecz wycofał skargę bo miano mu grozić. Słyszał też o kolejnym pobiciu które miało mieć miejsce w zeszłym tygodniu, lecz ten skazany sam o tym fakcie miał powiadomić olsztyńską prokuraturę okręgową.

Kolejny mężczyzna podał, że wiosną 2022 roku funkcjonariusze SW założyli mu kajdanki, położyli go twarzą do podłogi i uderzali go, m.in. pięściami po nerkach. Zakryto mu też twarz ręcznikiem, nogi podniesiono do góry i dociśnięto je do pleców. Funkcjonariusze mieli wtedy mówić, że pokażą mu ruskie więzienie. O kolejnym pobiciu zawiadomił olsztyńską prokuraturę, lecz ta umorzyła postępowanie, a sąd nie uwzględnił jego zażalenia, co uważa za niesłuszną decyzję.

W innej celi skazany podał, że został pobity przez funkcjonariusza SW w pracy u kontrahenta zewnętrznego, wykonywanej poza terenem ZK

W jednej z wizytowanych cel skazani oświadczyli, że nie chcą rozmawiać z sędzią i że dopiero po zakończeniu odbywania kar „zaczną mówić”.

Podsumowanie lustracji

Przechodząc do przebiegu kontroli i poczynionych ustaleń, to, zdaniem kontrolującego, nie należy do jego zadań ocena wyżej omówionych wypowiedzi osób osadzonych w kontrolowanej jednostce. Będzie to bowiem przedmiotem odrębnego postępowania prowadzonego w innym trybie przez odpowiednie organy. Dlatego stosowne zawiadomienie zostało przesłane do Prokuratury Rejonowej Olsztyn-Północ.

Podczas sporządzania niniejszego protokołu zwrócono się do Dyrektora kontrolowanej jednostki o zabezpieczenie i przesłanie do tut. Sądu nagrań z jednej kamery z dnia 03.02.2023 r., lecz w momencie sporządzania protokołu nie uzyskano jeszcze żadnej odpowiedzi.

Skargę skazanego dotyczącą niewłaściwego leczenia przez tamtejszą służbę zdrowia przekazano według właściwości Dyrektorowi OISW w Olsztynie.

Należy zwrócić uwagę, że w prawie wszystkich wypowiedziach skazanych pojawia się wątek ewentualnych nieprawidłowości związanych z korespondencją kierowaną przez skazanych do różnych urzędów i instytucji. Dlatego należy zobowiązać kierownictwo lustrowanej jednostki do podjęcia działań zmierzających do usprawnienia i dokładniejszego uregulowania kwestii z tym związanych, w szczególności dokładnego określenia osób

które są zobowiązane do przyjęcia takiej korespondencji i są odpowiedzialne za wystawienia pokwitowania jej odbioru.

O sposobie realizacji niniejszego zalecenia pokontrolnego należy powiadomić tutejszy Sąd.

